PLÁN PÉČE

O PŘÍRODNÍ REZERVACI

SVOBODOVA NIVA

na období 2017 až 2026

1. ZÁKLADNÍ IDENTIFIKAČNÍ A POPISNÉ ÚDAJE

1.1 Evidenční kód ZCHÚ, kategorie, název a kategorie IUCN

název: Svobodova niva
kategorie: přírodní rezervace
evidenční kód ZCHÚ: 2014
kategorie IUCN: IV. řízená rezervace

1.2 Platný právní předpis o vyhlášení ZCHÚ

vydal: Správa Národního parku a chráněné krajinné oblasti Šumava
číslo: vyhláška č. 2/96
dne: 11. listopadu 1996

1.3 Územně - správní členění a překryv s jinými chráněnými územími a příslušnost k soustavě NATURA 2000

kraj: Plzeňský
obec s rozšířenou působností III. stupně: Klatovy
obec: Železná Ruda
katastrální území: Hojsova Stráž
Chráněná krajinná oblast: Šumava

Natura 2000
Evropsky významná lokalita: Šumava

Příloha: orientační a situační mapa s vyznačením území (viz příl. 1, mapa 1.A, 1.B)

1.4 Vymezení území podle současného stavu katastru nemovitostí

katastrální území: 640727 Hojsova Stráž

číslo parcely podle KN	číslo pacely podle PK (GP)	druh pozemku podle KN	způsob využití pozemku dle KN	číslo listu vlastnictví	výměra parcely celková (m^2)	výměra parcely v ZCHÚ (m^2)
170		ostatní plocha	neplodná půda	13	716	716
172/1		trvalý travní porost		13	9806	9806
172/3		ostatní plocha	neplodná půda	208	1106	1106
173		ostatní plocha	neplodná půda	13	750	750
181		ostatní plocha	neplodná půda	338	14636	14636
232		trvalý travní porost		338	5229	5229
244		trvalý travní porost		338	9077	9077
247/4		ostatní plocha	neplodná půda	338	5701	5701
271/1		lesní pozemek		4	37169	31300
271/2		ostatní plocha	neplodná	4	7796	7796

číslo parcely podle KN	číslo pacely podle PK (GP)	druh pozemku podle KN	způsob využití pozemku dle KN	číslo listu vlastnictví	výměra parcely celková (m^2)	výměra parcely v ZCHÚ (m^2)
			půda			
271/4		trvalý travní porost		4	238	238
271/5		ostatní plocha	neplodná půda	4	791	791
Celkem					**93015**	**87146**

Seznam vlastníků: **LV 4**: Lesy České republiky, s.p., Přemyslova 1106/19, Nový Hradec Králové, 50008 Hradec Králové; **LV 13**: SJM Vajskebr Pavel Ing. Mgr. a Vajskebrová Lenka, Sulkovská 151/15, Valcha, 30100 Plzeň; **LV 208**: Lesní společnost Královský Hvozd, a. s., Strážovská 765, 34022 Nýrsko; LV 338: Správa Národního parku Šumava, 1. máje 260/19, Vimperk II, 38501 Vimperk.

Mapa evidence nemovitostí se zákresem hranic přírodní rezervace: viz příl. 1, mapa 1.C.

1.5 Výměra území a jeho ochranného pásma

druh pozemku	ZCHÚ plocha v 0,0000 ha	OP-vyhlášené plocha v 0,0000 ha	způsob využití pozemku	ZCHÚ plocha v 0,0000 ha
lesní pozemky	3,1300	0,0000		
vodní plochy	0,0000	0,0000	zamokřená plocha	0,0000
			rybník nebo nádrž	0,0000
			vodní tok	0,0000
trvalé travní porosty	2,4350	0,0000		
orná půda	0,0000	0,0000		
zemědělské pozemky ostatní	0,0000	0,0000		
ostatní plochy	3,1496	0,0000	neplodná půda	3,1496
zastavěné plochy a nádvoří	0,0000	0,0000		
plocha celkem (ha)	**8,7146**	**0,0000**		

1.6 Hlavní předmět ochrany

1.6.1 Předmět ochrany podle zřizovacího předpisu

Předmětem ochrany je podle vyhlášky Správy NP a CHKO Šumava č. 2/96 zachování druhově pestrých lesních, lučních a prameništních společenstev podél pravobřežního přítoku Zelenského potoka se všemi jejich součástmi, ochrana floristicky cenné vegetace v bezlesých segmentech a zajištění přirozeného vývoje v lesnatých částech rezervace.

1.6.2 Hlavní předmět ochrany – současný stav

A. Význačná rostlinná společenstva (stav k r. 2016)

Procentuální zastoupení ochranářsky významnějších společenstev v PR Svobodova niva, stav k r. 2016 (lokalizace dílčích ploch: mapa 3.A v příl. 1)		
Název společenstva	**Podíl plochy v PR (%)**	**Výskyt a charakteristika**
a) lesní společenstva		
Společenstva údolních jasanovo-olšových luhů (svaz *Alnion incanae*; L2.2) s elementy suťových javořin (svaz *Tilio-Acerion*; L4) a květnatých bučin (svaz *Fagion sylvaticae*; L5.1), místy s přechodem k acidofilním bučinám (svaz *Luzulo-Fagion sylvaticae*; L5.4)	60	Souvisle na strmých svazích nad pravobřežním přítokem Zelenského potoka, s přesahem k vodoteči, v dílčích plochách 1 a 5. Ochranářsky významná druhově pestrá společenstva, některá z nich inklinují k asociacím *Arunco sylvestris-Aceretum pseudoplatani* a *Mercuriali perennis-Fraxinetum excelsioris*. Bohaté populace *Lilium martagon, Lunaria rediviva* a *Aruncus vulgaris*, roztroušeně *Platanthera chlorantha* a *Dactylorhiza fuchsii.*
b) nelesní (travino-bylinná) společenstva		
Společenstva mezofilních ovsíkových luk (svaz *Arrhenatherion*; T1.1)	15	Polopřirozené loučky v okrajových částech PR: na SZ straně (dílčí plocha 3), na JV straně (dílčí plocha 4) a na J straně (dílčí plocha 7). Neobhospodařované, zčásti degradované travino-bylinné porosty, druhově chudší či druhově středně bohaté. V dominantním postavení: *Holcus mollis, Agrostis capillaris, Hypericum maculatum, Cirsium heterophyllum, Pimpinella major*.
c) společenstva lesních pramenišť		
Prameništní společenstva ze svazu *Caricion remotae* (R1.4)	20	Vazba na pramenná výroniště nebo břehy vodotečí, v podobě fragmentů nebo plošně vyvinutých porostů (o výměře několika metrů čtverečních). V mozaice s lesními porosty; dílčí plochy 1, 5 a 6. Botanicky významné cenózy, především v podobě as. *Cardamino-Chrysosplenietum oppositifolii*. Přítomna celá řada druhů typických pro podhorská prameniště: *Caltha palustris, Carex remota, Chaerophyllum hirsutum, Crepis paludosa, Knautia dipsacifolia, Lysimachia nemorum, Primula elatior, Veronica becca-bunga, Viola palustris.*
Botanicky cenná společenstva celkem	ca 95	

B. Chráněné a vzácnější druhy

Přehled význačných druhů rostlin zjištěných v PR Svobodova niva, stav k r. 2016 a srovnání stavu populací s předchozími dvěma desetiletími				
Název druhu	**Aktuální početnost nebo vitalita populace v ZCHÚ**	**Stupeň ohro-žení**	**Popis biotopu druhu a charakter výskytu**	**Srovnání se stavem v minulosti**
Jedle bělokorá (*Abies alba*)	pouze semenáčky, roztroušený výskyt, okus lesní zvěří	VD	Dílčí plochy 1, 5: na vlhčích místech v květnatém bylinném podrostu údolních olšin	Druh zjištěn v podobném stavu i v předchozím desetiletí (M 2006)
Samorostlík klasnatý (*Actaea spicata*)	roztroušený výskyt, vitalita exemplářů dobrá	C4a	Dílčí plochy 1, 5: součást květnatého bylinného podrostu údolních olšin s přechodem k suťovým javořinách či květnatým bučinám	Druh udáván i v předchozích desetiletích: N-Sf 1991, M 2006
Udatna lesní (*Aruncus vulgaris*)	vitální kolonie o několika metrech čtverečních až desítkách (stovkách) m^2	C4a	Dílčí plochy 1, 5: součást květnatého bylinného podrostu údolních olšin s elementy suťových javořin, bohatě vyvinuté porosty v údolním zářezu pravostranného přítoku Zelenského potoka	Výskyt vitálních a plošně vyvinutých populací udáván i v předchozích desetiletích (N-Sf 1991, M 2006). Vcelku stabilní populace
Mokrýš vstřícnolistý (*Chrysosplenium oppositifolium*)	vitální zapojené kolonie na plochách o výměře max. 10 m^2	C4a	Dílčí plochy 1, 5: hojně na lesních prameništích a v terénních depresích při vodotečích. Dílčí plocha 6: drobné kolonie při pravém břehu Zelenského potoka	Druh udáván i v předchozích desetiletích: N-Sf 1991, M 2006. Vcelku stabilní populace
Škarda měkká čertkusolistá (*Crepis mollis* subsp. *hieracioides*)	max. jedna desítka ex., snížená vitalita	C3	Dílčí plochy 4, 7: rozptýlený výskyt v travních porostech s nižším zápojem vegetace	Druh evidován i v předchozím desetiletí (M 2006). Dochází ke snížení vitality populace
Prstnatec Fuchsův (*Dactylorhiza fuchsii*)	max. 10 fertilních ex. plus sterilní ex., vitalita dobrá až snížená	§3, C4a	Dílčí plocha 1: rozptýlený výskyt, přednostně v okolí pramenišť a pramenných výronů	Druh udáván i v předchozích desetiletích (N-Sf 1991, SNPŠ, M 2006). Vcelku stabilní populace
Lýkovec jedovatý (*Daphne mezereum*)	několik desítek ex., převážně fertilní, vitalita celkově dobrá	C4a	Dílčí plochy 1 a 5: součást bylinného patra s převahou hájové vegetace v údolních olšinách s přechodem k suťovým javořinám. Ojedinělý výskyt v dílčí pl. 2	Druh udáván i v předchozích desetiletích (SNPŠ, M 2006)

Název druhu	Aktuální početnost nebo vitalita populace v ZCHÚ	Stupeň ohro-žení	Popis biotopu druhu a charakter výskytu	Srovnání se stavem v minulosti
Vrbovka bahenní (*Epilobium palustre*)	desítky vitálních ex.	C4a	Dílčí plocha 6: na prameništích v nivě Zelenského potoka	Údaje o výskytu druhu z předchozího desetiletí (M 2006); populace mírně na vzestupu
Kruštík širolistý (*Epipactis helleborine*)	rozptýlený výskyt, jednotlivé exempláře, max. 10-15 ex.	VD	Dílčí plocha 1, 5: roztroušeně v okrajích listnatých porostů (v lesních lemech)	Údaje o výskytu druhu z předchozího desetiletí (M 2006); populace vcelku stabilní
Chrastavec lesní (*Knautia dipsacifolia*)	shluky až drobné kolonie vitálních ex., fertilní i sterilní	C4a	Dílčí plochy 1, 5: součást bylinného patra s převahou hájové vegetace v údolních olšinách s elementy suťových javořin, přednostně v okolí vodotečí, na okrajích prameništ. Dílčí plocha 6: roztroušeně na pobřeží Zelenského potoka	Druh udáván i v předchozích desetiletích (N-Sf 1991, M 2006). Udržují se vitální populace
Lilie zlatohlávek (*Lilium martagon*)	jednotlivé ex. až vitální a bohatě fertilní populace (stovky ex.)	§3, C4a	Dílčí plochy 1 a 2: vitální populace v květnatém bylinném podrostu údolních olšin s elementy suťových javořin, zejména v místech s omezeně rozvinutým keřovým patrem. Dílčí plocha 5: roztroušený výskyt	Výskyt vitálních populací udáván i v předchozích desetiletích (N-Sf 1991, SNPŠ, M 2006). Početnost populace kolísá rok od roku v závislosti na klimatických podmínkách apod.
Bradáček vejčitý (*Listera ovata*)	ojedinělý výskyt, několik fertilních i sterilních ex.	C4a	Dílčí plocha 5: rozptýleně na vlhkých světlinách, v místech s nižším zápojem bylinného patra	Údaje o výskytu druhu z předchozího desetiletí (M 2006): rovněž zjištěna slabá populace
Měsíčnice vytrvalá (*Lunaria rediviva*)	jednotlivé ex. až vitální a bohatě fertilní populace (desítky ex.)	§3, C4a	Dílčí plochy 1, 5: součást květnatého bylinného podrostu v údolních olšinách s elementy suťových javořin, přednostně na vlhkých místech podél vodotečí. Dílčí plocha 6: rozptýlený výskyt v pobřežní zóně Zelenského potoka	Druh udáván i v předchozích desetiletích (N-Sf 1991, SNPŠ, M 2006). Jedná se o stabilní populace

Název druhu	Aktuální početnost nebo vitalita populace v ZCHÚ	Stupeň ohro-žení	Popis biotopu druhu a charakter výskytu	Srovnání se stavem v minulosti
Vemeník zelenavý (*Platanthera chlorantha*)	dvě až tři desítky fertilních ex., vitalita převážně dobrá	§3, C3	Přednostně na světlejších vlhčích místech v lesních porostech, zejména v rozvolněném podrostu: dílčí plocha 1 a 5, ojediněle též v dílčí ploše 2 a v dolním okraji dílčí ploše 7	Na podobných místech druh udáván v 90. letech min. stol. (N-Sf 1991), v dalším desetiletí udáván SNPŠ. Populace se udržuje ve vitálním stavu
Pryskyřník platanolistý (*Ranunculus platanifolius*)	jednotlivé ex., většinou dobře vyvinuté, bohatě fertilní (max. 100 ex.)	C4a	Dílčí plochy 1, 5: přednostně v okolí vodotečí na vlhkém pobřeží. Dílčí plocha 6: ojedinělý výskyt na pravém břehu Zelenského potoka	Druh udáván i v předchozích desetiletích (N-Sf 1991, M 2006). Jedná se o stabilní vitální populace
Hadí mord nízký (*Scorzonera humilis*)	několik ex. se sníženou vitalitou, převážně sterilní	C3	Dílčí plocha 4: v travních porostech s nižším zápojem vegetace. Dílčí plocha 1: v SV okraji listnatého porostu (lesní lem)	Druh udáván i v předchozích desetiletích (N-Sf 1991, M 2006). Dochází ke snížení vitality populace vlivem degradace travních porostů
Upolín evropský (*Trollius altissimus*)	jeden trs	§3, C3	Dílčí plocha 7: údaje poskytla SNPŠ	V 90. letech min. století vitální populace (N-Sf 1991). V roce 2006 evidovány v místě dílčích ploch 4 a 7 shluky vitálních ex. (M 2006)
Kozlík dvoudomý (*Valeriana dioica*)	drobné shluky až menší kolonie	C4a	Dílčí plochy 1, 5: součást bylinného patra s převahou hájové vegetace v údolních olšinách s elementy suťových javořin, přednostně v okolí vodotečí, na okrajích pramenišť	Druh udáván od 90. let minulého stol. (N-Sf 1991): od té doby došlo k redukci populací v důsledku degradace nelesních ploch

Pozn.: Kódy biotopů převzaty z aktualizovaného Katalogu biotopů ČR (CHYTRÝ et al., eds 2010). Lokalizace dílčích ploch: mapa 3.A; lokalizace vybraných význačných druhů: mapy 3.B, 3.C (vše v příl. 1). Údaje o výskytu druhů: SNPŠ – Správa NP Šumava; N-Sf 1991 – NESVADBOVÁ et SOFRON (1992); M 2006 – MATĚJKOVÁ 2006), vlastní terénní průzkum v r. 2016.

Význačné druhy zjištěné pouze v předchozích desetiletích: prstnatec májový – *Dactylorhiza majalis* (§3, C3): roztroušeně v místě dílčí plochy 4 (druhotné bezlesí), N-Sf 1991; prstnatec bezový – *Dactylorhiza sambucina* (§2, C2 t): v místě dílčí plochy 3 (druhotné bezlesí), SNPŠ - poslední záznamy z r. 2011; rozchodník nachový – *Hylotelephium telephium* (C4a): vzácně na nelesních plochách (M 2006); tučnice obecná – *Pinguicula vulgaris* (§2, C2 t); vemeník dvoulistý – *Platanthera bifolia* (§3, C3): 90. léta min. stol. (SNPŠ); lněnka pyrenejská – *Thesium pyrenaicum* (C2): roztroušeně na nelesních plochách (N-Sf 1991, M 2006); pleška stopkatá – *Willemetia stipitata* (§3, C3): vitální populace na vlhkých místech v lesních porostech i v kontaktním vlhkém bezlesí (N-Sf 1991).
Ve sloupci Stupeň ohrožení se uvádí zařazení druhu dle těchto dokumentů: **1)** Vyhláška 395/1992 k zákonu ČNR č. 114/92 Sb. o ochraně přírody a krajiny (§2 – druhy silně ohrožené, §3 – druhy ohrožené); **2)** Aktualizovaný seznam cévnatých rostlin ČR – DANIHELKA et al. 2012, GRULICH 2012 (C2 t – druhy ohrožené s tendencí dalšího úbytku; C3 – druhy ohrožené, citlivé; C4a – vzácnější méně ohrožené taxony). VD = významnější druh pro území PR.

Přehled chráněných druhů živočichů			
název druhu	**aktuální početnost nebo vitalita populace v PR**	**stupeň ohrožení podle vyhl.č.395/1992 Sb.**	**popis charakteru výskytu**
ještěrka živorodá (*Lacerta vivipara*)	Pravděpodobně roztroušený výskyt	silně ohrožený	Opakovaná pozorování, také v r. 2016
mlok skvrnitý (*Salamandra salamandra*)	-------	silně ohrožený	Výskyt na Zelenském potoce, včetně ZCHÚ. Informace poskytla Správa NP Šumava
skokan hnědý (*Rana temporaria*)	Na prameništi v dílčí ploše 1	ohrožený druh dle Červeného seznamu ČR	Zaznamenán 1 dospělý exemplář v r. 2016
slepýš křehký (*Anguis fragilis*)	Zřejmě stabilní výskyt	silně ohrožený	Ojedinělé pozorování v dílčí ploše 4 v r. 2016
zmije obecná (*Vipera berus*)	Pravděpodobně stabilní výskyt	kriticky ohrožený	Informace poskytla Správa NP Šumava
čáp černý (*Ciconia nigra*)	1 pár	silně ohrožený	Potravní teritorium, hnízdění poblíž rezervace. Informace poskytla Správa NP Šumava
Vydra říční (*Lutra lutra*)	Pravděpodobně stabilní výskyt	silně ohrožený	Trvalý výskyt na Zelenském potoce a přítocích. Informace poskytla Správa NP Šumava

1.7 Dlouhodobý cíl péče

Dlouhodobým cílem péče je zajištění samovolného, přirozeného vývoje na většině území rezervace a eliminace nepřirozených negativních vlivů na PR zvenčí.

1.8 Krátkodobý cíl péče

Cílem plánu péče v horizontu deseti let je zachování druhového spektra vegetace včetně živočišných druhů vázaných na dané stanoviště, zajištění neměnnosti půdních a hydrologických poměrů a eliminace negativní vlivů zvenčí. Pro naplnění tohoto cíle je nutné udržet stávající způsob využívání území, který měl i má zásadní vliv na kvantitativní i kvalitativní rozložení bioty v území.

2. ROZBOR STAVU ZCHÚ S OHLEDEM NA PŘEDMĚT OCHRANY

2.1 Stručný popis území a charakteristika jeho přírodních podmínek

Území přírodní rezervace Svobodova niva se nachází na jihozápadním úbočí hřebene Můstek – Prenet, cca 1,5 km severovýchodně od obce Hojsova Stráž nedaleko statku Jižní stráň. Zahrnuje terénní zářez podél bezejmenného pravobřežního přítoku Zelenského potoka od lesní komunikace Zelená Lhota – Hojsova Stráž až po jeho soutok se Zelenským potokem.

Z hlediska geomorfologického členění patří území do provincie Česká vysočina, subprovincie Šumavská, oblasti Šumavská hornatina, celku Šumava, podcelku Železnorudská hornatina. Východní část Železnorudské hornatiny tvoří severojižním směrem protažený Pancířský hřbet, jehož nejvyšším bodem je Můstek (1234 m). V severní části vystupuje nad Klatovskou kotlinu Prenet (1071 m) a na jihu uzavírá pásmo Pancíř (1214 m). Nadmořská výška přírodní rezervace se pohybuje v rozmezí 720–830 m.

Geologicky náleží území mezi Železnou Rudou a Nýrskem sérii Královského hvozdu, která je budována silně přeměněnými horninami a hlubinnými vyvřelinami moldanubika. Komplex Královského hvozdu tvoří svory a svorové ruly.

Klimaticky spadá lokalita do první nejmírnější chladné oblasti CH7. Podle údajů nejbližší hydrometeorologické stanice v Hojsově Stráži je průměrný roční úhrn srážek 1172 mm, průměrná roční teplota 7° C, průměrná délka vegetační doby 120–140 dní, průměrné datum prvního a posledního dne se sněhovou pokrývkou 4. 11. a 19. 4.

Hydrologicky náleží oblast do povodí Úhlavy (č.h.p. 1-10-03), jejímž pravostranným přítokem je Zelenský potok odvodňující lokalitu PR Svobodova niva.

Půdní poměry rezervace jsou charakterizovány v horní části svahovým glejem, ve spodní části pak oligotrofní horskou hnědou půdou podzolovanou. Půdní druh je zastoupen středně hlubokou až hlubokou hlinitopísčitou až písčitohlinitou půdou se slabě kamenitým až kamenitým skeletem, ve spodní části čerstvě vlhkou, v horní části vlhkou až mokrou půdou.

Vegetační kryt přírodní rezervace je tvořen třemi hlavními typy biotopů: 1. kulturní i přírodě blízké lesní porosty, 2. polopřirozené luční cenózy, 3. prameništní společenstva. S přihlédnutím k těmto typům biotopů bylo území rezervace pracovně rozděleno na **sedm dílčích ploch** (viz kap. 2.5, 3.1).

Lesní porosty jsou převážně zastoupeny staršími či mladšími javořinami svazu *Tilio-Acerion* a zaujímají v mozaice s květnatými bučinami svazu *Fagion sylvaticae* jádrovou část nivy a její okrajové partie na kontaktu s lučními porosty. Na vyvýšeném svahu nad javořinami jsou v těchto porostech četně zastoupeny elementy acidofilních bučin ze svazu *Luzulo-Fagion sylvaticae*, v jižní části rezervace na svahu podél Zelenského potoka je kulturní smrčina.

Luční biotopy mají podobu neobhospodařovaných travinobylinných porostů; jedná se o degradovaná stadia ovsíkových luk (svaz *Arrhenatherion*) s psinečkem rozkladitým, pcháčem různolistým, medyňkem měkkým, srhou laločnatou a třezalkou skvrnitou.

Prameništní společenstva osidlují pramenné výrony a terénní deprese kolem vodotečí. Jsou tvořena převážně porosty ze svazu *Caricion remotae* s řeřišnicí hořkou, mokrýšem vstřícnolistým, blatouchem bahenním, krabilicí chlupatou, vrbinou hajní a dalšími druhy, na pravém břehu Zelenského potoka je hojně zastoupen devětsil bílý.

V ochranném pásmu rezervace se nacházejí lesní i nelesní biotopy. Z lesních společenstev jsou zastoupeny smrkové monokultury a přírodě blízké fragmenty listnatých porostů: údolní olšina a bučina s převahou letitých stromů. Z nelesních biotopů do ochranného pásma zasahují především zkulturněné travní porosty intenzivně obhospodařované kosením i pastvou skotu. Ze severní strany přiléhá k území PR druhově pestrá mezofilní louka obhospodařovaná pravidelným kosením, která s největší pravděpodobností představuje biotop atraktivní také pro hmyz.

2.2 Historie využívání území a zásadní pozitivní i negativní vlivy lidské činnosti v minulosti

a) ochrana přírody

Od roku 1963 je území chráněno jako součást Chráněné krajinné oblasti Šumava (výnos MŠK č. 53855/63 z 27. 12. 1963 a MK ČSR č. 5954/1975 ze 17. 3. 1975), od roku 1996 jako přírodní rezervace. Dále je zařazeno do I. zóny odstupňované ochrany přírody CHKO Šumava (vyhláška MŽP č. 422/2001 Sb. z 21. 11. 2001) a Evropsky významné lokality Šumava – CZ 0314024 (nařízení vlády č. 132/2005 Sb.).

b) lesní hospodářství

V katastrálních mapách z roku 1837 je celé území PR zaznamenáno jako bezlesé se značením používaným pro mokré pozemky. Na poválečných leteckých snímcích z let 1949 a 1959, s ukončením tradičního hospodaření, je již patrné, že část území nabývá postupně charakteru lesa. V porostní mapě lesního hospodářského celku LHC Nýrsko I., polesí Zelená je k 1. 1. 1968 dnešní lesní část PR zařízena jako etážový porost I. a III. věkové třídy (1–20 a 41–60 let), další lesní hospodářský plán (LHP na období 1. 1. 2004–31. 12. 2013) uvádí les jako jednoetážový porost ve věku 79 let. Tato charakteristika však není zcela optimální, protože ve skutečnosti se jedná o porost s diferencovanou věkovou i prostorovou strukturou. V aktuálně platném LHP (na období 1. 1. 2014–31. 12. 2023) již nalezneme informace o různověkosti porostů a rovněž byl zapracován požadavek z předchozího plánu péče (ANONYMUS 2006) ponechat tyto porosty přirozenému vývoji (podrobnější údaje viz kap. 2.5.1).

Lesnická hospodářská činnost v klasické podobě v zájmovém území v minulosti neprobíhala, samovolný vývoj mohl být spíše ovlivňován pastvou skotu.

c) zemědělské hospodaření

Vzhledem k bezprostřední blízkosti několika bývalých zemědělských usedlostí lze s velkou pravděpodobností předpokládat, že celé území bylo již od počátku osídlení (17. a 18. století) více či méně zemědělsky využíváno, a to zejména pro sklizeň sena a pastvu zvířat. Po převodu části pozemků do lesní půdy se v době hospodaření státního statku (2. polovina 20. století) i ostatní kosené a pasené plochy zmenšovaly. Se změnou způsobu hospodaření dochází i k postupné změně charakteru vegetace. Přibývá ploch zarůstajících náletovými dřevinami a ve zbytkových lučních biotopech dochází k hromadění stařiny a rozvoji některých konkurenčně zdatných jednoděložných i dvouděložných druhů na úkor celé řady konkurenčně slabších druhů včetně nízkovzrůstných taxonů prosperujících v pravidelně kosených či pasených porostech.

d) myslivost

Historie myslivosti v lokalitě není doložena, je však pravděpodobné, že v širším území kontinuálně docházelo k výkonu práva myslivosti. Vliv myslivosti na předmět ochrany v minulosti nebyl výrazný, je však možné, že stavy spárkaté zvěře mohly ovlivnit vývoj lesa a strukturování vegetace. Vzhledem k tomu, že v území zároveň probíhala pastva hospodářských zvířat, lze vliv zvěře zanedbat.

e) rekreace a sport

Širší území Jižních strání a blízkého hřebenu Prenet – Můstek – Pancíř bylo i v minulosti využíváno k rekreaci, zejména turistice (Průvodce Šumavou 1923). Po roce 1945 byla řada bývalých zemědělských usedlostí přeměněna na podnikové či soukromé rekreační chalupy. Samotné území rezervace však touto činností nebylo nijak zásadně ovlivněno.

f) jiné způsoby využívání

Současnou rezervaci protínají příčně dvě původní cesty. Spodní cesta, dnes již jen na málo místech patrná, spojovala bývalou usedlost Lorenzhof s mlýnem Rumpelmühl a na hranici rezervace překonávala zřejmě brodem Zelenský potok. Druhá cesta, která protíná PR přibližně v jejím středu, byla spojnicí mezi usedlostí Lorenzhof a Röderhuishof. Tato cesta je v prostoru PR lemována stromovou alejí a postupně zarůstá. Uvnitř PR jsou na několika místech patrné rovnané opěrné zídky na březích potoka či napříč toku a obdobně zpevněné vjezdy. Jaké činnosti sloužily, se můžeme dnes již jen domnívat, snad byly používány k přejezdům či přechodům poměrně hlubokého terénního zářezu potoka, nebo jako přístup a ochrana břehů při napájení zvířat.

2.3 Související plánovací dokumenty, správní rozhodnutí a právní předpisy

CHOPAV Šumava
ÚSES
územní plán
LHP LHC Nýrsko 2014–2023 – LZU
rozhodnutí Správy NP a CHKO Šumava č.j. 71-Ný/63/98 z 2. 3. 1998 o omezení činnosti ve zvláště chráněném území

2.4 Škodlivé vlivy a ohrožení území v současnosti

a) lesní hospodářství

Při tvorbě lesních hospodářských plánů je ze strany příslušných orgánů ochrany přírody prosazován v lesních porostech bezzásahový režim, který je realizován, do budoucna však toto není jistotou. Za zásadní negativní vliv lze považovat uměle prováděnou obnovu starých porostů, která by mohla způsobit podstatné změny v druhovém složení vegetace a celkové snížení biodiverzity, neboť při těžbě by došlo k poškození vegetačního krytu a pramenišť. Umělé zalesňování rovněž není žádoucí, naopak je vzhledem k aktivnímu zmlazování přirozeně se vyskytujících dřevin zbytečné.

b) zemědělské hospodaření

V bezprostřední blízkosti rezervace probíhá pastva hospodářských zvířat (skotu) zabezpečená oplocením, při jehož poškození vzniká akutní nebezpečí průniku zvířat do rezervace a poškození půdního krytu sešlapem. Soukromé vlastnictví některých pozemků v rezervaci představuje potencionální nebezpečí tlaku na jejich možné nevhodné využití.

c) rekreace a sport

V okolí rezervace je několik rekreačních objektů, z nichž by mohlo vyvstat nebezpečí v podobě ukládání odpadu či sběru některých rostlin (lilie zlatohlávek, měsíčnice vytrvalá).

2.5 Současný stav ZCHÚ a přehled dílčích ploch

V rámci aktualizovaného plánu péče bylo vymezeno celkem sedm dílčích ploch.

2.5.1 Základní údaje o lesích

V kategorii lesní pozemek je vedená parcela p.č. 271/1 nacházející se v SV části přírodní rezervace. Podle platného lesního hospodářského plánu je tento pozemek evidován jako porost 326 C 9/3/1 (viz mapu 2.A v příl. 1).

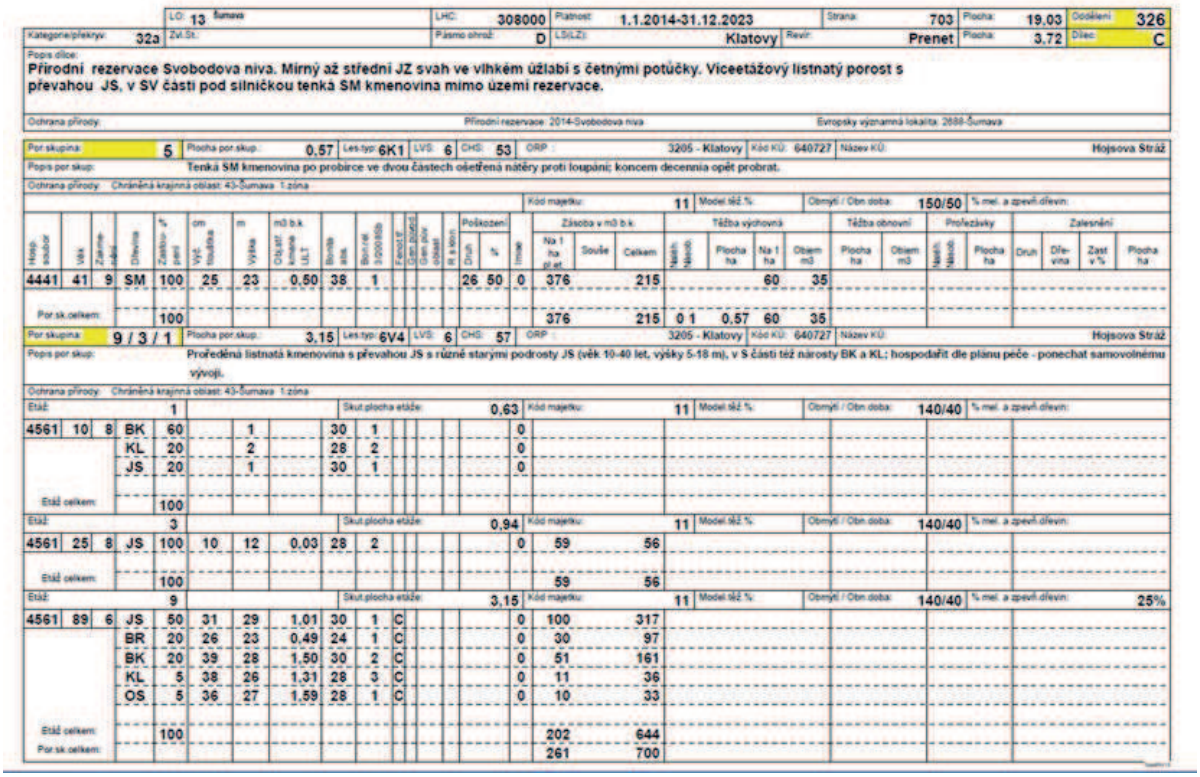

LO: 13 Šumava | LHC: 308000 | Platnost: 1.1.2014-31.12.2023 | Strana: 703 | Plocha: 19,03 | Dodělení: 326
Kategorie/překryv: 32a | Zvl.St.: | Pásmo ohrož: D | LS(LZ): Klatovy | Revír: Prenet | Plocha: 3,72 | Dílec: C

Popis dílce:
Přírodní rezervace Svobodova niva. Mírný až střední JZ svah ve vlhkém úžlabí s četnými potůčky. Viceetážový listnatý porost s převahou JS, v SV části pod silničkou tenká SM kmenovina mimo území rezervace.

Ochrana přírody: | Přírodní rezervace: 2014-Svobodova niva | Evropsky významná lokalita: 2888-Šumava

Por.skupina: 5 | Plocha por.skup.: 0,57 | Les.typ: 6K1 | LVS: 6 | CHS: 53 | ORP: 3205 - Klatovy | Kód KÚ: 640727 | Název KÚ: Hojsova Stráž
Popis por.skup.: Tenká SM kmenovina po probírce ve dvou částech ošetřená nátěry proti loupání; koncem decennia opět probrat.
Ochrana přírody: Chráněná krajinná oblast: 43-Šumava 1.zóna

Kód majetku: 11 | Model těž.%: | Obmýtí / Obn.doba: 150/50 | % mel. a zpevň.dřevin:

Hosp. soubor	Věk	Zajmeno	Dřevina	% zastoupení	cm Výč. tloušťka	m Výška	m3 b.k. Objem kmene ULT	Bonita alt.	Bon.rel 3000/80b	Fenotyp	Gen.ploch. oblast	R a von	Poškození Druh	Poškození %	Imise	Zásoba v m3 b.k. Na 1 ha pl.ať	Zásoba v m3 b.k. Souše	Zásoba v m3 b.k. Celkem	Těžba výchovná Nesh. Nahod.	Těžba výchovná Plocha ha	Těžba výchovná Na 1 ha	Těžba výchovná Objem m3	Těžba obnovní Plocha ha	Těžba obnovní Objem m3	Prořezávky Nesh. Nahod.	Prořezávky Plocha ha	Zalesnění Druh	Zalesnění Dřevina	Zalesnění Zast v %	Zalesnění Plocha ha
4441	41	9	SM	100	25	23	0,50	38	1				26	50	0	376		215			60	35								
Por.sk.celkem:				100												376		215	0 1	0,57	60	35								

Por.skupina: 9 / 3 / 1 | Plocha por.skup.: 3,15 | Les.typ: 6V4 | LVS: 6 | CHS: 57 | ORP: 3205 - Klatovy | Kód KÚ: 640727 | Název KÚ: Hojsova Stráž
Popis por.skup.: Proředěná listnatá kmenovina s převahou JS s různě starými podrosty JS (věk 10-40 let, výšky 5-18 m), v S části též nárosty BK a KL; hospodařit dle plánu péče - ponechat samovolnému vývoji.
Ochrana přírody: Chráněná krajinná oblast: 43-Šumava 1.zóna

Etáž: 1 | Skut.plocha etáže: 0,63 | Kód majetku: 11 | Model těž.%: | Obmýtí / Obn.doba: 140/40 | % mel. a zpevň.dřevin:

4561	10	8	BK	60		1		30	1						0															
			KL	20		2		28	2						0															
			JS	20		1		30	1						0															
Etáž celkem:				100																										

Etáž: 3 | Skut.plocha etáže: 0,94 | Kód majetku: 11 | Model těž.%: | Obmýtí / Obn.doba: 140/40 | % mel. a zpevň.dřevin:

4561	25	8	JS	100	10	12	0,03	28	2						0	59		56												
Etáž celkem:				100												59		56												

Etáž: 9 | Skut.plocha etáže: 3,15 | Kód majetku: 11 | Model těž.%: | Obmýtí / Obn.doba: 140/40 | % mel. a zpevň.dřevin: 25%

4561	89	6	JS	50	31	29	1,01	30	1	C					0	100		317												
			BR	20	26	23	0,49	24	1	C					0	30		97												
			BK	20	39	28	1,50	30	2	C					0	51		161												
			KL	5	38	26	1,31	28	3	C					0	11		36												
			OS	5	36	27	1,59	28	1	C					0	10		33												
Etáž celkem:				100												202		644												
Por.sk.celkem:																261		700												

Další údaje k lesnímu pozemku:

Přírodní lesní oblast	13 - Šumava
Lesní hospodářský celek (LHC)	308000 Nýrsko
Výměra LHC v ZCHÚ (ha)	8,7146
Období platnosti LHP	1.1.2014 – 31.12.2023
Organizace lesního hospodářství	LČR, s.p., Lesní správa Klatovy
Nižší organizační jednotka	revír Prenet

Přehled výměr a zastoupení SLT

Přírodní lesní oblast 13 - Šumava				
soubor lesních typů	**název SLT**	**přirozená dřevinná skladba SLT (Plíva 2000)**	**výměra (ha)**	**podíl (%)**
6 V	vlhká smrková bučina	BK 30, JD 40, SM 30, KL (JS,OL)	3,13	100,00
Celkem				**100,00**

Porovnání přirozené (Plíva 2000) a současné skladby lesa

zkratka	název dřeviny	současné zastoupení (ha)	současné zastoupení (%)	přirozené zastoupení (ha)	přirozené zastoupení (%)
Jehličnany					
JD	jedle bělokorá	0	0	1,25	40
SM	smrk ztepilý	0	0	0,94	30
Listnáče					
JS	jasan ztepilý	1,09	35	+	+
BK	buk lesní	0,94	30	0,94	30
BR	bříza bělokorá	0,63	20	0	0
KL	javor klen	0,31	10	+	+
OS	osika obecná	0,16	5	0	0
OL	olše lepkavá	0	0	+	+
Celkem		**3,13**	**100,00**	**3,13**	**100,00**

Mapa stupně přirozenosti lesních porostů je uvedena v předchozím plánu péče (ANONYMUS 2006), typologická mapa v příl. 1, mapa 2.B.

V místě porostu 326 C 9/3/1 (s mírným přesahem do kontaktních nelesních pozemků) byla vymezena **dílčí plocha 1**; navržená opatření jsou uvedena v kap. 3.1, lokalizaci plochy uvádí mapa 3.A v příloze 1.

Charakteristika dílčí plochy 1

Jde o souvislý komplex věkově i prostorově rozrůzněných lesních porostů s převahou jasanu ztepilého (*Fraxinus excelsior*) a hojným zastoupením javoru klenu *(Acer pseudoplatanus*). Tyto porosty, vzniklé přirozeným vývojem na vlhkých strmých svazích nad pravobřežním přítokem Zelenského potoka, byly v rámci projektu NATURA 2000 vymapovány jako společenstva údolních jasanovo-olšových luhů (*Alnion incanae*; L2.2). Četně jsou však zastoupeny také elementy suťových lesů (svaz *Tilio-Acerion*; L4); některé porosty svou vegetační skladbou dokonce inklinují k asociacím *Arunco sylvestris-Aceretum pseudoplatani* a *Mercuriali perennis-Fraxinetum excelsioris*. Druhý z uvedených typů společenstev zde v 90. letech minulého století analyzovali NESVADBOVÁ et SOFRON (1992). Každopádně se jedná o druhově pestré cenózy, v nichž prosperuje celá řada ochranářsky význačných rostlinných druhů. Na sušších místech je patrný přechod k porostům květnatých bučin (svaz *Fagion sylvaticae*; L5.1). Pod zapojeným stromovým patrem tvořeným kromě jasanu a javoru klenu také bukem (*Fagus sylvatica*), lípou srdčitou (*Tilia cordata*), jilmem horským (*Ulmus glabra*), břízou bělokorou (*Betula pendula*), jeřábem ptačím (*Sorbus aucuparia*), topolem osikou (*Populus tremula*), smrkem ztepilým (*Picea abies*) a vzácně i javorem mléčem (*Acer platanoides*) se nachází bohatě vyvinuté keřové patro. V něm převažuje zmlazující nálet jasanu a javoru, místy také buku a jeřábu; dále byl zaznamenán hojný výskyt lísky obecné (*Corylus avellana*), místy také jilmu, v příměsi roste bez černý (*Sambucus nigra*) a zimolez černý (*Lonicera nigra*). Bylinné patro je rovněž bohatě vyvinuté, s převahou druhů typických pro přírodě blízké podhorské lesy vyvinuté na humózním substrátu: *Actaea spicata, Aruncus vulgaris, Asarum europaeum, Athyrium filix-femina, Carex sylvatica, Daphne mezereum, Dentaria bulbifera, Galeobdolon montanum, Lunaria rediviva, Knautia dipsacifolia, Mercurialis perennis, Paris quadrifolia, Polygonatum verticillatum, Pulmonaria obscura, Ranunculus lanuginosus, R. platanifolius, Rosa pendulina* a další. Místy je hojná netýkavka nedůtklivá (*Impatiens noli-tangere*). Porosty hostí bohaté populace zákonem chráněné lilie zlatohlávku (*Lilium martagon*), rozptýleně zde roste také vemeník zelenavý (*Platanthera chlorantha*) a prstnatec Fuchsův (*Dactylorhiza fuchsii*).

Do dílčí plochy 1 bylo zahrnuto i mladší sukcesní stadium lesa v podobě porostu s převahou břízy bělokoré a bohatým zmlazením dlouhověkých dřevin včetně buku a javoru. V

jihozápadní části plochy se vyvinuly javorovo-jasanové mlaziny a tyčoviny.

Na pramenných vývěrech a březích vodotečí se vyvinula lesní prameniště ze svazu *Caricion remotae* (R1.4) s bohatým zastoupením řeřišnice hořké (*Cardamine amara*), mokrýše vstřícnolistého (*Chrysosplenium oppositifolium*), blatouchu bahenního (*Caltha palustris*), krabilice chlupaté (*Chaerophyllum hirsutum*), škardy bahenní (*Crepis paludosa*), ostřice oddálené (*Carex remota*), vrbiny hajní (*Lysimachia nemorum*), pryskyřníku kosmatého (*Ranunculus lanuginosus*), ptačince močálového (*Stellaria alsine*), violky bahenní (*Viola palustris*) a rozrazilu potočního (*Veronica becca-bunga*). V některých prameništích byla nalezena kaliště lesní zvěře.

V lesních porostech přibývá tlející hmoty, což je podstatné pro podporu druhové pestrosti v daném území.

Porosty se dlouhodobě vyvíjejí bez ovlivnění lidskou činností, pouze v javorovo-jasanových mlazinách byly v předchozích desetiletích provedeny vyřezávky dřevinného náletu v kombinaci s kosením, mulčováním i přepasením za účelem podpory botanicky zajímavých nelesních biotopů. Vzhledem k nadměrné expanzi listnatých dřevin a kolapsu populací zvláště význačných druhů vázaných na nelesní biotopy bylo od těchto managementových zásahů ustoupeno a dotčené porosty se od té doby vyvíjejí přirozenou cestou.

Na mnoha místech bylo zaznamenáno poškození zmlazujících dřevin lesní zvěří. V severovýchodním okraji plochy – na kontaktu s intenzivně obhospodařovanými travními porosty – byly nalezeny balíky s tlející travní hmotou.

2.5.4 Základní údaje o nelesních pozemcích

Jsou vedeny v kategorii trvalý travní porost nebo ostatní plocha, způsob využití neplodná půda. V současné době jsou z větší části pokryté přirozeně vznikajícími lesními porosty s převahou vlhkomilných dřevin, v mozaice s maloplošnými lesními prameništi. Pouze na třech místech se vyskytují izolované fragmenty travino-bylinných porostů zarůstající náletovými dřevinami. Vzhledem k této situaci bylo na nelesních pozemcích vymezeno celkem šest dílčích ploch (lokalizace viz mapu 3.A v příl. 1).

<u>Charakteristika jednotlivých dílčích ploch</u>

Dílčí plocha 2

Mladší sukcesní stadia údolních jasanovo-olšových luhů (s elementy suťových lesů a květnatých bučin) s hojným zastoupením *Betula pendula*, místy se vyvinuly javorové a jasanové mlaziny. Zbytky starých kamenných zídek jsou porostlé letitými exempláři buku, javoru a jasanu a v podrostu byly zjištěny hájové druhy: *Asarum europaeum, Mercurialis perennis, Pulmonaria obscura* a další. Z doprovodných dřevin se vyskytují *Acer platanoides, Picea abies, Populus tremula, Sorbus aucuparia*. V keřovém patře zjištěny *Corylus avellana* a *Crataegus* sp. Bylinné patro je druhově středně bohaté až mírně ochuzené, uplatňují se v něm jak druhy květnatých bučin (*Galeobdolon montanum, Ajuga reptans, Daphne mezereum, Polygonatum verticillatum* aj.), tak některé taxony typické pro paseky (např. starček vejčitý – *Senecio ovatus*). Omezeně sem pronikají druhy typické pro travní porosty, především *Agrostis capillaris* a *Dactylis glomerata*. Byly zde zjištěny vitální populace *Lilium martagon*. Plocha je dlouhodobě ponechána ladem, avšak v okrajových partiích poblíž zeleně značené turistické cesty je v menších množstvích deponována pokosená travní hmota (pravděpodobně z přilehlé usedlosti). Na zmlazujících dřevinách bylo zaznamenáno poškození okusem od lesní zvěře.

Dílčí plocha 3

Neobhospodařovaná loučka s převahou medyňku měkkého (*Holcus mollis*) a psinečku tenkého (*Agrostis capillaris*). Porosty lze charakterizovat jako degradovaná stadia ovsíkových luk (svaz *Arrhenatherion*; T1.1) s ochuzenou druhovou skladbou a hromadící se stařinou. Z doprovodných druhů se více uplatňují *Dactylis glomerata, Deschampsia cespitosa,*

Clinopodium vulgare, Galium album, Knautia arvensis. Loučka zarůstá náletem dřevin (jasan, bříza, javor, buk, šípek, jeřáb). Místy jsou travní porosty kolonizovány ostružiníky (*Rubus* cf. *nessensis*) a maliníkem (*Rubus idaeus*). U zmlazujících dřevin bylo zaznamenáno jejich lokální poškození lesní zvěří.

V předchozích desetiletích byla plocha udržována kosením a odvozem pokosené hmoty za účelem udržení populace zákonem chráněného vstavače bezového (*Dactylorhiza sambucina*). Navzdory prováděným opatřením se nepodařilo udržet populaci tohoto taxonu (malá početnost, likvidace hlíz černou zvěří).

Dílčí plocha 4

Dlouhodobě neobhospodařovaná mezofilní louka s hojným zastoupením trav *Agrostis capillaris* a *Holcus mollis*, dále i některých bylin: pcháče různolistého (*Cirsium heterophyllum*), třezalky skvrnité (*Hypericum maculatum*), svízele bílého (*Galium album*) a bedrníku většího (*Pimpinella major*). Jedná se o degradované porosty ovsíkových luk (svaz *Arrhenatherion*; T1.1), místy se zvýšeným zastoupením druhů podhorských smilkových trávníků (svaz *Violion caninae*), včetně hadího mordu nízkého (*Scorzonera humilis*). V druhově středně bohatých porostech dochází k hromadění stařiny a degradaci náletovými dřevinami (hlavně javor klen, dále i smrk, jasan). Spodním okrajem plochy prochází elektrovod. V říjnu r. 1997 zde bylo provedeno mulčování biomasy, od té doby loučka leží ladem.

Dílčí plocha 5

Převažujícím typem biotopu jsou věkově i prostorově rozrůzněné lesní porosty na obou březích pravobřežního přítoku Zelenského potoka, které byly v rámci projektu NATURA 2000 vymapovány jako společenstva údolních jasanovo-olšových luhů (*Alnion incanae*; L2.2), podobě jako v dílčí ploše jsou v nich však hojně zastoupeny elementy suťových lesů (svaz *Tilio-Acerion*; L4), místy s přechody ke květnatým bučinám (svaz *Fagion sylvaticae*; L5.1), na sušších místech také s elementy acidofilních bučin (svaz *Luzulo-Fagion sylvaticae*; L5.4). Ve stromovém patře jsou hojně zastoupeny buk lesní (*Fagus sylvatica*) a javor klen (*Acer pseudoplatanus*). Z dalších dřevin byly zjištěny *Fraxinus excelsior, Tilia cordata, Betula pendula, Sorbus aucuparia,* vrba jíva (*Salix caprea*), *Populus tremula* a *Picea abies*. V bohatě vyvinutém keřovém patře převládá líska (*Corylus avellana*). Podél vodoteče se nacházejí botanicky zvláště významné porosty s dominantní udatnou (*Aruncus sylvestris*) a bohatým zastoupením měsíčnice (*Lunaria rediviva*) v bylinném patře. Bylinný podrost je celkově dobře vyvinutý a květnatý s převahou hájových druhů včetně *Asarum europaeum*, *Carex sylvatica, Galeobdolon montanum, Knautia dipsacifolia, Mercurialis perennis, Paris quadrifolia, Polygonatum verticillatum, Pulmonaria obscura, Ranunculus lanuginosus, Stellaria nemorum* a další. Na lesních světlinkách se bohatě rozrůstá nálet javoru klenu společně s koloniemi *Rubus idaeus* a *Cirsium heterophyllum*.

Na březích potoka se nacházejí četné fragmenty pramenišť s druhovou skladbou, která odpovídá společenstvům ze svazu *Caricion remotae* (R1.4). Při terénním průzkumu v r. 2016 zde bylo potvrzeno vzácnější prameništní společenstvo as. *Cardamino-Chrysosplenietum oppositifolii* evidované z této části ZCHÚ před 25ti lety (NESVADBOVÁ et SOFRON 1992). V prameništích nalezneme kromě řeřišnice hořké (*Cardamine amara*) a mokrýše vstřícnolistého (*Chrysosplenium oppositifolium*) také ostřici oddálenou (*Carex remota*), devětsil bílý (*Petasites albus*), *Caltha palustris*, *Chaerophyllum hirsutum*, *Crepis paludosa*, *Lysimachia nemorum*, *Veronica becca-bunga* a další. Lokálně se vyskytují kaliště lesní zvěře.

Význačným nositelem druhové diverzity je tlející dřevo, které je ve zdejších lesních porostech bohatě zastoupeno včetně klád větších dimenzí, např. v podobě trouchnivějícího kmene od mohutného buku. Tlející klády dodávají biotopům charakter polopralesovitých porostů.

Plocha je dlouhodobě bez vlivu lidské činnosti, pouze severním okrajem prochází elektrovod v místě staré cesty.

Dílčí plocha 6

Tato plocha zahrnuje prameništní společenstva (svaz *Caricion remotae*; R1.4) a část kulturních smrkových porostů (X9A) po pravém břehu vodoteče Zelenský potok. Vegetace prameništ je velmi pestrá: na více zastíněných místech je tvořena především devětsilem bílým (*Petasites albus*) a kapradinami (*Athyrium filix-femina, Dryopteris filix-mas*). Na světlejších místech, zejména v jižním cípu rezervace, se nacházejí silně podmáčené plochy s fytocenologicky nevyhraněnými společenstvy, kde převládají *Cardamine amara, Caltha palustris, Glyceria fluitans, Epilobium palustre, Lysimachia nemorum, Knautia dipsacifolia*, *Chaerophyllum hirsutum*, lokálně také *Carex echinata*. Z náletových dřevin (X12) je hojně zastoupena *Salix aurita*, v okrajích podmáčených ploch rostou *Fagus sylvatica, Corylus avellana, Betula pendula*.

K dílčí ploše 6 přiléhá z V až SV strany ochranářsky cenný lesní biotop s převahou letitých exemplářů buku rostoucích na strmém svahu nad nivou Zelenského potoka, mapovaný v rámci projektu NATURA 2000 jako společenstvo acidofilních bučin (svaz *Luzulo-Fagion sylvaticae*; L5.4). Tento porost leží v ochranném pásmu ZCHÚ a nyní je ponechán přirozenému vývoji (řešeno formou kompenzace ušlého zisku vlastníkovi pozemku – Lesy ČR, s.p.).

Dílčí plocha 7

Neobhospodařovaná mezofilní louka s ochuzenou druhovou skladbou a hromadící se stařinou. Porosty je možné charakterizovat jako degradované cenózy ovsíkových luk (svaz *Arrhenatherion*; T1.1) s částečným přechodem k horským trojštětovým loukám (svaz *Polygono bistortae-Trisetion flavescentis*; T1.2). K hojně zastoupeným druhům patří *Holcus mollis, Cirsium heterophyllum*, *Agrostis capillaris, Hypericum maculatum, Pimpinella major* a *Deschampsia cespitosa*. Plocha postupně zarůstá náletem dřevin, zejména smrku, javoru a dále i břízy. Vtroušeně se vyskytuje keřová vrba ušatá (*Salix aurita*), také byl zjištěn mladý exemplář plané hrušně (*Pyrus communis*). Vývoj vegetace směřuje k lesním porostům s převahou javoru klenu.

2.6 Zhodnocení výsledků předchozí péče a dosavadních zásahů do území a závěry pro další postup

Co se týče lesních porostů, díky jejich ponechání přirozenému vývoji v nich dochází k dalšímu věkovému i prostorovému rozrůznění, což má kladný vliv na celkovou biodiverzitu v ZCHÚ. V 90. letech minulého století byly ze strany příslušných orgánů ochrany přírody podniknuty aktivity pro udržení a obnovu bezlesí na plochách v SZ části území a přilehlém ochranném pásmu za účelem podpory populací některých chráněných druhů včetně prstnatce bezového. Managementová opatření zahrnovala mýcení mladého náletu dřevin, kosení s odstraňováním pokosené hmoty, mulčování i přepasení. Tyto zásahy však nepřinesly efektivní výsledky, proto od nich bylo definitivně ustoupeno. Při bezúdržbovém režimu sice došlo k zániku lučních společenstev, v mladých sukcesních stadiích listnatých lesů však vznikly příhodné podmínky pro rozvoj hájové vegetace, včetně některých vzácnějších druhů (lilie zlatohlávek – *Lilium martagon*), které se sem postupně šíří z jádrové zóny rezervace. Aktivní zmlazování dřevin je zčásti limitováno lesní zvěří, dochází tedy k částečnému samovolnému prořeďování náletu.

V období platnosti předchozího plánu péče (ANONYMUS) ani v předchozím období nebyly v rezervaci prováděny žádné lesnické zásahy a stejný postup je definován i v tomto aktualizovaném plánu péče.

Na nelesních plochách byl v období platnosti předchozího plánu péče praktikován bezzásahový režim. V předchozích dvou desetiletích byla kosena polopřirozená loučka v místě dílčí plochy 3 s cílem zachovat populaci zákonem chráněného prstnatce bezového (*Dactylorhiza sambucina*). Vzhledem k celkově nízké vitalitě populace ohrožené genetickou erozí a vyrýváním hlíz černou zvěří bylo v dalších letech od tohoto záchranného

managementu ustoupeno a loučka postupně zarůstá náletovými dřevinami. Vývojově směřuje k lesnímu porostu s převahou javoru klenu. Další nelesní biotopy v dílčích plochách 4 a 7 jsou rovněž v určitém stadiu degradace. V dílčí ploše 4 byly nalezeny druhově pestřejší luční porosty, místy s hojně zastoupenými elementy smilkových trávníků (svaz *Violion caninae*) včetně hadího mordu nízkého (*Scorzonera humilis*). Vzhledem k této situaci byla v aktualizovaném plánu péče navržena pro dílčí plochu 4 obnova managementu spočívající v pravidelném ručním kosení s pečlivým vyhrabáním pokosené hmoty. Cílem tohoto managementového opatření je podpora druhové pestrosti porostů, která je obvykle prospěšná i pro rozmanitou entomofaunu. Také by mohlo dojít k podpoře populací některých význačných rostlinných druhů, například upolínu evropského (*Trollius altissimus*), který se zde vyskytoval ještě minimálně před deseti lety.

Prameništní biotopy jsou zčásti narušovány lesní zvěří, která v nich vytváří kaliště. Přirozeným opatřením proti nadměrnému rozšlapávání vegetace na prameništích lesní zvěří je samovolné vytváření bariér z popadaných kmenů odumírajících dřevin nebo stromů poškozených při různých kalamitách.

Nežádoucími jevy je skládkování pokosené travní hmoty na SZ okraji rezervace poblíž samoty a přítomnost tlejících balíků trávy v SV části území, na kontaktu s intenzivně obhospodařovanými travními porosty.

2.7 Stanovení prioritních zájmů ochrany území v případě jejich možné kolize

Kolize se nepředpokládá.

3. PLÁN ZÁSAHŮ A OPATŘENÍ

3.1 Výčet, popis a lokalizace navrhovaných zásahů a opatření

A. Dílčí plochy ponechané bez zásahu

Dílčí plochy 1, 2, 3, 5, 6, 7

B. Dílčí plochy s plánovaným zásahem

Dílčí plocha 4: obnova managementu prostřednictvím kosení 1× ročně s pečlivým odklizem biomasy za účelem zvýšení druhové pestrosti v dotčených lučních porostech.

3.1.1 Rámcové zásady péče o území nebo zásady jeho jiného využívání

a) péče o lesy

Rámcová směrnice nebyla zpracována vzhledem k malé výměře lesa a bezzásahovému režimu, mapa stupňů přirozenosti lesních porostů je uvedena v příloze 1 (viz mapu 2.B).

b) péče o nelesní pozemky

Dílčí plocha	**2**	**4**	**5**	**6**	**7**
Typ managementu	-	kosení; vyřezávka náletových dřevin	-	-	-
Vhodný interval	-	kosení: každoročně; vyřezávka: jednorázově před prvním kosením	-	-	-
Minimální interval	-	kosení: 1× za 2 roky	-	-	-
Prac.nástroj/hosp.zvíře	-	křovinořez, kosa, sekačka, motorová pila	-	-	-
Kalendář pro management	-	vyřezávka: 1. polovina vegetační sezóny, kosení: 1. polovina srpna	-	-	-

Dílčí plocha	2	4	5	6	7
Upřesňující podmínky	-	pečlivé odstranění hmoty z vyřezávky náletových dřevin i z vykosených porostů; při prvním kosení vyhrabat a odstranit také nahromaděnou stařinu; obsekávat mraveniště	-	-	-

3.1.2 Podrobný výčet navrhovaných zásahů a činností v území

Přehled dílčích ploch v PR Svobodova niva a výčet plánovaných zásahů v nich				
dílčí plochy	**stručný popis charakteru plochy a dlouhodobý cíl péče**	**doporučený zásah**	**naléhavost**	**termín provedení**
1	Společenstva jasanovo-olšových luhů s elementy suťových javořin a květnatých bučin, v mozaice s lesními prameništi. Cíl: zachování přirozenosti vývoje lesních porostů (trvale bezzásahový režim)	žádný	není	není
2	Mladší sukcesní stadia javorovo-jasanového lesa v kombinaci s linií letitých stromů. Cíl: podpora přirozeného vývoje v rámci bezzásahového režimu	žádný	není	není
3	Degradovaný travní porost s medyňkem měkkým. Cíl: podpora přirozeného vývoje vegetace v rámci bezzásahového režimu	žádný	není	není
4	Zčásti degradované travní porosty s psinečkem tenkým, pcháčem různolistým a třezalkou skvrnitou. Cíl: podpora druhové pestrosti pravidelným kosením	jednorázová vyřezávka dřevinného náletu, pravidelné kosení křovinořezem (event. kosou) nebo ručně vedenou sekačkou	2	vyřezávka náletových dřevin: před prvním kosením; kosení: 1× ročně, 1. polovina srpna
5	Společenstva jasanovo-olšových luhů s elementy suťových javořin a květnatých bučin, v mozaice s prameništi. Cíl: zachování přirozenosti vývoje lesních porostů (trvale bezzásahový režim)	žádný	není	není

dílčí plochy	stručný popis charakteru plochy a dlouhodobý cíl péče	doporučený zásah	naléha-vost	termín provedení
6	Mozaika kulturních smrčin a lesních pramenišť. Cíl: zachování přirozeného vývoje pramenišť bez zásahů do vodního režimu, přeměna kulturních smrčin na přírodě blízké typy lesa přirozeným vývojem	žádný	není	není
7	Degradované travní porosty s psinečkem tenkým, pcháčem různolistým a třezalkou skvrnitou. Cíl: podpora přirozeného vývoje vegetace v rámci bezzásahového režimu	žádný	není	není

3.2 Zásady hospodářského nebo jiného využívání ochranného pásma včetně návrhu zásahů a přehledu činností

a) les

V lesích ochranného pásma přírodní rezervace, které tvoří podle § 37 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb. území do 50 m od hranic rezervace, se předpokládá hospodaření dle schváleného lesního hospodářského plánu. Uměle vysázenou smrkovou monokulturu porostní skupiny 326C5, v níž je podle současně platného LHP navrženo provádění probírek, je žádoucí v dlouhodobé perspektivě ponechat samovolnému vývoji a v případě souhlasu vlastníka začlenit do rezervace. Jak bylo navrženo již v předchozím plánu péče, vhodné by bylo rovněž rozšíření rezervace o porostní skupinu 326 D 15/8, která představuje reprezentativní bukový porost (acidofilní bučina s elementy květnatých bučin). Tento přírodovědecky cenný biotop je součástí I. zóny odstupňované ochrany přírody CHKO Šumava a v současně platném LHP je v bezzásahovém režimu.

b) nelesní pozemky

V ochranném pásmu rezervace je žádoucí extenzivní obhospodařování kontaktních trvalých travních porostů kombinací kosení a pastvy. Nepřipouštět změny dosavadního způsobu využití, nepovolovat umisťování staveb.

c) ostatní pozemky

Rekreační objekty, cesty užívat i nadále tak, aby nedošlo k negativnímu ovlivňování přírodního prostředí rezervace.

3.3 Zaměření a vyznačení v terénu

Území přírodní rezervace je označeno v souladu se zákonem č. 114/1992 Sb. a vyhláškou č. 395/1992 Sb.

3.4 Návrhy potřebných administrativně-správních opatření v území

– výkup pozemků v soukromém vlastnictví
– rozšíření PR o porostní skupinu 326 C 5 a 326 D 15/8

3.5 Návrhy na regulaci rekreačního a sportovního využívání území veřejností

Předpokládá se zachování dosavadního stavu využití území z tohoto hlediska.

3.6 Návrhy na vzdělávací využití území

Vzhledem k poloze rezervace se nepředpokládá.

3.7 Návrhy na průzkum či výzkum území a monitoring

Provést jednorázový inventarizační průzkum bezobratlých, obojživelníků a ptáků a detailní inventarizaci dřevin.

4. ZÁVĚREČNÉ ÚDAJE

4.1 Předpokládané orientační náklady hrazené OOP podle jednotlivých zásahů (druhů prací

Předpokládané náklady na managementová opatření v PR Svobodova niva (za období 2017–2026)			
Druh zásahu (práce)	**Lokalizace zásahu**	**Odhad plochy (ha)**	**Částka (Kč)**
I. Pravidelně opakované zásahy			
Ruční kosení travních porostů 1× ročně s pečlivým odklizem biomasy	dílčí plocha 4	0,77	17 000,- /rok
Náklady celkem/10 let			**170 000,-**
II. Jednorázové zásahy			
Vyřezávka náletových dřevin	dílčí plocha 4	0,4	8 000,-
Pruhové značení hranic PR	po obvodu PR	–	8 000,-
Obnova hraničníků a cedulí	okrajové partie PR	–	5 000,-
CELKOVÝ ROZPOČET pro ZCHÚ/10 let			**170 021,-**
III. Navržené průzkumy			
Zoologický průzkum se zaměřením na obojživelníky	celá plocha ZCHÚ	–	15 000,-
Komplexní entomologický průzkum	celá plocha ZCHÚ	–	15 000,-

4.2 Použité podklady a zdroje informací

ANONYMUS (1996): Plán péče o přírodní rezervaci Svobodova niva. – Ms. [depon. in: Správa NP Šumava, středisko Sušice].

ANONYMUS (2006): Plán péče o přírodní rezervaci Svobodova niva. – Ms. [depon. in: Správa NP Šumava, středisko Sušice].

CHYTRÝ M., KUČERA T., KOČÍ M., GRULICH V. et LUSTYK P. [eds] (2010): Katalog biotopů České republiky. Ed. 2. – 445 p., Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.

DANIHELKA J., CHRTEK J. jr. et KAPLAN Z. (2012): Checklist of vascular plants of the Czech Republic. Seznam cévnatých rostlin květeny ČR. – Preslia, Praha 84: 647–811.

GRULICH V. (2012): Red List of vascular plants of the Czech Republic: 3rd edition. – Preslia, Praha, 84: 631–645.

KUBÁT K., HROUDA L., CHRTEK J. jr., KAPLAN Z., KIRSCHNER J. et ŠTĚPÁNEK J. [eds] (2002): Klíč ke květeně České republiky. – 928 p., Academia, Praha.

MATĚJKOVÁ I. (2006): Botanické posouzení PR Svobodova niva. – Ms. [depon. in: Správa NP Šumava, středisko Sušice].

MORAVEC J. et al. (1995): Rostlinná společenstva České republiky a jejich ohrožení [2. Ed.]. – Severočes. Přír., Litoměřice, append. 1995: 1–206.

NESVADBOVÁ J. et SOFRON J. (1992): Svobodova niva. – Erica, Plzeň, 1: 17–20.

NEUHÄUSLOVÁ Z., MORAVEC J. et al. [eds] (1997): Mapa potencionální přirozené vegetace ČR. 1 : 500 000. – Botanický ústav AV ČR, Průhonice.

PLÍVA K. (2000): Trvale udržitelné obhospodařování lesů podle souboru lesních typů. – ÚHÚL Brandýs nad Labem.

ZAHRADNICKÝ J. et MACKOVČIN P. [eds] et al. (2004): Plzeňsko a Karlovarsko. – In: MACKOVČIN P. et SEDLÁČEK M. [eds]: Chráněná území ČR, svazek XI, AOPK ČR a EkoCentrum Brno, Praha, 588 p.

Kopie aktuálních leteckých snímků s vyznačením hranic dotčeného ZCHÚ a kopie map včetně lesnických (porostní a obrysová mapa) poskytnuté Správou NP Šumava, středisko Sušice.

Rezervační kniha PR Svobodova niva.

Vlastní terénní průzkum 2016.

Internetové zdroje:

Česká geologická služba – mapový server, URL: http://mapy.geology.cz

Pozn.: plán péče byl zpracován dle „Osnovy plánů péče...“ zveřejněné ve Věstníku MŽP ČR z roku 2004, roč. XIV, částka 12, sdělení OZCHČP č. 22, dle vyhlášky č. 60/2008 Sb. a vyhlášky č. 64/2011 Sb.

4.3 Seznam mapových listů

a) katastrální mapa 1 : 2880
číslo mapového listu: IX 28 13

b) státní mapa odvozená 1 : 5000
číslo mapového listu: HART 7-2, HART 7-3

c) základní mapa ČR 1 : 10000
číslo mapového listu: 21-42-19, 21-42-24

4.4 Seznam používaných zkratek

BK	buk lesní
CHKO	chráněná krajinná oblast
CHOPAV	chráněná oblast přirozené akumulace vod
IUCN	Mezinárodní unie pro ochranu přírody (Světový svaz ochrany přírody)
LČR	Lesy České republiky, s.p.
LHC	lesní hospodářský celek
LHP	lesní hospodářský plán
LT	lesní typ
LZU	les zvláštního určení
MK ČSR	Ministerstvo kultury České socialistické republiky
MŠK	Ministerstvo školství a kultury
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
NP	národní park
PR	přírodní rezervace
SLT	soubor lesních typů
ÚSES	územní systém ekologické stability
VÚC	velký územní celek
ZCHÚ	zvláště chráněné území

4.5 Plán péče zpracoval

Mgr. Ivona Matějková, Ořešák – spolek pro ochranu přírody, Plánice 302, 340 34 Plánice
Datum zpracování: listopad 2016

Seznam příloh plánu péče pro PR Svobodova niva

Příloha 1. Mapy

Mapa 1.A. Orientační mapa PR Svobodova niva

Mapa 1.B. Situační mapa PR Svobodova niva

Mapa 1.C. Katastrální mapa PR Svobodova niva

Mapa 1.D. Základní mapa PR Svobodova niva

Mapa 2.A. Porostní mapa PR Svobodova niva

Mapa 2.B. Typologická mapa PR Svobodova niva

Mapa 3.A. Přehled vymezených dílčích ploch v PR Svobodova niva, stav k r. 2016

Mapa 3.B., 3.C. Lokalizace vybraných význačných druhů rostlin v PR Svobodova niva, stav populací k r. 2016

Příloha 2. Fotodokumentace